

A Tanács vezetői azzal indokolták e terhes feladat elvállalását, hogy az áldozatok számára jobb, ha a Tanács előzetesen figyelmezteti őket, mint ha anélkül csap le rájuk a Gestapo. A Tanács által kiadott idézések nyomán – mondták – az áldozatoknak legalább 24–48 órájuk maradt a legszükségesebbek elintézésére, a szükséges felszerelés beszerzésére vagy arra a döntésre, hogy elrejtőznek-e. A kerékpáros küldöncök azonnal kézbesítették az idézéseket, hogy a lehető legtöbb időt biztosítsák az áldozatoknak.¹⁴⁴

Noha elfogadjuk, hogy Koltay azért bízta meg a Tanácsot az idézések kézbesítésével, mert „a detektívek már nem tudtak megbirkózni azzal a feladattal, hogy mindenkire rátegyék a kezüket, aki valaki másnak az útjában állt”, Stern a következőképpen indokolta a terhes feladat elvállalását:

...Ha vállaljuk a kiértékeléseket, terminust kapnak a Rökk Szilárd utcai táborban való jelentkezésre, és van idejük megszökni, elbujdosni. De ha nem is tudják erre elszánni magukat, legalább van idejük felszerelést beszerezni, amely türethetőbbé teszi szomorú helyzetüket. Ha előbb értesítést kapnak, klinikára is befekhetnek, vagy tisztiorvosi bizonyítványt is szerezhetnek. Nem kétséges tehát, hogy inkább tűmünk kellett a postázzerepből folyó esetleges kritikát hittestvéreink részéről, de vállalnunk kellett éppen hittestvéreink érdekében, hogy kiküldjük a jelentkezésre való felhívásokat...¹⁴⁵

Bármilyen indokokat említenek és magyarázatokat hoznak fel mentésükre a Tanács tagjai, tény marad, hogy a névsorban szereplő néhány embertől eltekintve, akiknek a Tanács személyzetében lévő személyes barátai vagy ismerősei azt tanácsolták, hogy ne tegyenek eleget az idézéseknek¹⁴⁶, a többi áldozatnak egyetlen célzást sem tettek arról, mi vár rájuk. Akármilyen volt az ok – naivitás, félelem vagy a lehetséges nagyobb katasztrófától való szorongás –, tény, hogy az internálási idézéseket a Tanács állította ki és küldte el, s ezzel kitette magát a kollaborálás vádjának, amelyet a háború alatt, majd utána is hangoztattak vele szemben.

A gettósításról intézkedő kormányrendelet

Tizenkét nappal azután, hogy – jogi felhatalmazás nélkül – megkezdődött a zsidók összegyűjtése Kárpátalján és Északkelet-Magyarországon, a kormány kiadta a gettósításra vonatkozó rendeletét – „a zsidók lakásával és lakóhelyének kijelölésével kapcsolatos egyes kérdések szabályozása tárgyában”¹⁴⁷. A rendelet április 28-án, azon a napon lépett hatályba, amikor Ravasz László püspök felkereste Horthyt, aki félrevezette a püspököt a zsidóellenes intézkedések célját illetően.

Április 26-i ülésén fogadta el a rendeletet a minisztertanács. Indoklását és céljait Jaross belügyminiszter körvonalazta. Azt állította, hogy jobb gazdasági helyzetük miatt a városokban élő zsidók számárányukhoz ké-